

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

24755

Aşağıdaki sorularımın, **Milli Eğitim Bakanı Yusuf TEKİN** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Nejla Demir

Ağrı Milletvekili

Türkiye’de yaşayan başta milyonlarca Kürtler olmak üzere anadili Türkçe olmayan bütün yurttaşların en temel hakkı olan anadilinde eğitim talebi, on yıllardır sistematik bir şekilde yok sayılmakta, çeşitli yasaklar ve idari engellerle baskı altına alınmaktadır. Oysa anadilinde eğitim hakkı, evrensel hukuk normları, insan hakları sözleşmeleri ve demokratik toplumların temel değerleri açısından vazgeçilmezdir. Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana devlet eliyle uygulanan tekçi ve asimilasyoncu politikalar, Türkiye’deki çokdilli, çokkültürlü toplumsal yapıyı inkâr etmeye dayalı bir anlayışın sonucudur. Kürtçe başta olmak üzere anadilinde eğitim hakkı tanınmadığı için milyonlarca çocuk, kendi ana dili ile eğitim alma hakkından mahrum bırakılmakta ve bu durum ciddi bir pedagojik, psikolojik ve sosyokültürel tahribata yol açmaktadır.

Bu nedenle, Türkiye’de 2024 – 2025 eğitim ve öğretim yılında anadilde eğitim temel bir sorun olarak devam etmektedir. Özellikle anadilini eğitimde kullanamayan anadili Türkçe olmayan öğrenciler, okula başladıkları anda hem dersleri hem de Türkçeyi aynı anda öğrenmek zorunda kalmaktadır. Türkçe bildiği halde anadilinde eğitim alamayan öğrenciler doğal asimilasyona maruz kalarak kültürel ve kimliksel kayıp yaşayıp psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Aynı zamanda kendini ifade edemeyen öğrencilerde ortaya çıkan başta güven kaybı olmak üzere bu durumu tetikleyen birçok nedenden dolayı zamanla çocukların eğitim sürecinden kopmasına neden olmaktadır.

Örneğin, öğrencilerin eğitim sürecinde kopması ile ilgili Ağrı ili özelinde bakıldığında okul terkinin en çok yaşandığı illerin başında Ağrı ili gelmektedir. 2023 yılı TÜİK verilerine göre Ağrı ili 7,4 yıl ortalama ile eğitim süresi en düşük olan il olurken Ağrı’vı Urfa, Muş ve Van takip etmektedir. Bu veriler açıkça okul teklerle ilişkinin anadilde eğitim görülmemesinin

doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonucun asıl nedeni devletin başta ağırlık olmak üzere özellikle Kürtlerin yoğun yaşadığı illerde eğitim de fırsat eşitliği sağlanamamış olmasıdır. Ana dilinde eğitim alma imkanından mahrum bırakılan anadili Türkçe olmayan çocuklar eğitim hayatlarına 1-0 olarak başlamak zorunda kalmaktadırlar.

Anadilinde eğitim alamayan öğrenciler bu fırsat eşitsizliğinin yarattığı açığı kapatmak mümkün olmamakla birlikte bu durum sadece Kürt öğrenciler için bir bütün olarak eğitimin sonuçlarına olumsuz olarak yansımaktadır. Bilimsel araştırmaların da ortaya koyduğu üzere anadili eğitim dilinin dışında tutulan öğrenciler; gelişim sürecinin bir dönemini yitirme, sosyalleşmede eksiklik, kimlik bozulması, kültürel değerlerine katkıda bulunmama, çevreden izole olma, güvensizlik duygusu, kendisi ile ilgili konuşmaları olumsuz değerlendirme, uyumsuz olma, ötekileştirilme ve dışlanma, okul programını geriden takip etme, öğretmeni anlayamama ve kendini ifade edememe, alay konusu olma ve hor görülme gibi olumsuz durumlar yaşayabilmektedir.

Bugün Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) açıkladığı 2022 yılı PISA sonuçlarına göre Türkiye, öğrencilerin akademik başarı durumlarına göre benzer okullarda ve okul türlerinde yer alıp almadıklarını gösteren akademik kapsayıcılık endeksinde 37 OECD ülkesi arasında 35. sırada yer alırken benzer bir şekilde, sosyal kapsayıcılık endeksinde Türkiye 36 OECD ülkesi arasında 32. sırada yer alıyor. Bu sonuçlar anadilde eğitimin yasal güvenceye alınarak verilmediği ülkelerin uluslararası değerlendirme programlarındaki sıralaması ibret veridir. Özellikle bu sonuçların Kürtlerin yaşadığı bölgelerde daha kötü olmasının en temel nedeni Kürt çocukların anadilde eğitim hakkından yoksun bırakılmasıdır.

Türkiye'de yüz yılı aşan asimilasyon politikasına karşı anadilinde eğitim hakkı; Kürtlerin (Kurmanç, Zaza) başta olmak üzere Lazların, Çerkezlerin, Asuri – Süryani – Keldanilerin ve Mihellemilerin siyasal ve toplumsal alandaki en temel talebidir. Kürtlerin eğitim talebine karşı geçmişte olduğu gibi 22 yıllık AKP iktidarının da cevabı, Kürtçe anadilde eğitim veren okulları ve kreşleri, Kürt dili çalışmaları yapan İstanbul Kürt Enstitüsü ve Kürdi Der'i kapatmak, Kürtçeye katkı sunan akademisyenleri ihraç etmek ve Kürtçe öğretmenleri atamamak olmuştur. Buna karşın büyük bir reform olarak lanse edilen seçmeli Kürtçe dersleri ve Kürtçe yayınlar ise sembolik olmanın ötesine geçememiştir. Hatta bu baskılar batı illerinde sokaklarda Kürtçe konuşanların linçe uğraması, Kürtçe halay çekenlerin ve Kürtçe müzik yapan sanatçıların göz alınmasına kadar geniş bir alanda kendisini açıkça göstermektedir. Bu anlamda devletin, Kürtçeye yönelik "resmî olmayan" sert tutumları çoğunlukla yasal olarak kısıtlanmasa da fiili baskılarla devam ettiğini göstermektedir. Kürtçe müzik, kültürel etkinlikler ve dil kurslarına

yönelik baskılar, tutuklamalar ve soruşturmalar artarak devam etmektedir. 2024 yılında da Kürtçe konuşma, müzik dinleme ve Kürtçe müzik eşliğinde halay çekme gerekçesiyle pek çok gözaltı ve tutuklama oldu. Bu örneklerden birkaçına bakıldığında;

- Diyarbakır'da 24 Eylül'de Mezopotamya Dil ve Kültür Araştırma Derneği (MED-DER), Payız Pirtûk ile Anka Dil ve Sanat Eğitim Kooperatifi ile çok sayıda eve yapılan baskınlarda 30 kişi gözaltına alındı.
- 28 Temmuz'da İstanbul'da farklı tarihlerdeki düğünlerde Kürtçe şarkılar eşliğinde halay çektikleri gerekçesiyle gözaltına alınan 18 kişiden 11'i tutuklandı
- İçişleri Bakanlığı talimatıyla Van, Diyarbakır, Mardin, Batman ve Karakoçan gibi kentlerde yaya yolundaki Kürtçe "Hedî" (Yavaş) ve "Peşî Peya" (Önce Yaya) uyarıları silindi.

Ez cümle, çatışma ve asimilasyon odaklı politikaların çözüm olacağına dair olan tutumdan bir önce vazgeçilmesi ve barışa giden yolun yeniden inşa edilmesi Türkiye halklarının asli talebi ve ihtiyacıdır. Dolayısıyla Kürt sorunu başta olmak üzere tüm toplumsal meselelerin çözümü için sivil ve demokratik siyasetin önündeki engellemeler bir an önce kaldırılmalıdır. Kalıcı bir barış ve onurlu bir yaşam için bir an evvel Kürt diline yönelik engellemelere son verilmeli, eğitimin her kademesinde anadilinde eğitim hakkı tanınmalı ve Kürtçe resmi dil olarak kabul edilmelidir.

Bu bağlamda:

- 1- 21 Şubat Dünya Anadili Günü vesilesiyle, Kürtçe (Kurmanci, Zazaki) anadilinde eğitim hakkını tanımaya yönelik herhangi bir yasal düzenleme yapmayı planlamakta mıdır?
- 2- Türkiye'de anadilinde eğitim hakkının tanınmaması ve Kürtçe'nin eğitim dilinde zorunlu ders olarak görülmesine ilişkin bir çalışmanız var mı?
- 3- Türkiye'nin taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17., 29. ve 30.maddelerindeki çekincelerin kaldırılmasına ilişkin bir çalışmanız var mı?
- 4- Dünyada ve Birleşmiş Milletler üyesi 113 ülkede birden çok resmi dil kullanılıyorken Türkiye'de milyonlarca kişinin konuştuğu Kürtçenin kamusal alanda ve resmi alanlarda kullanılmamasının gerekçesi nedir?

- 5- Anadilde eğitimin bilimsel, pedagojik ve toplumsal faydaları birçok akademik çalışma ile ortaya konmuşken, Kürtçe eğitim veren okulların ve kursların kapatılması hangi gerekçelerle gerçekleştirilmektedir?
- 6- Türkiye’de konuşulan tüm dillerde eğitim ve öğretim hakkının anayasal ve yasal güvenceye alınması için çalışma yapılacak mıdır?